

ШЛЯХИ ПІДВИЩЕННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ВІТЧИЗНЯНОГО ТЕКСТИЛЮ НА РИНКАХ

Стаття присвячена проблемі оцінки конкурентоспроможності текстильних матеріалів і виробів. Вивчені основні чинники, які визначають конкурентоспроможність одягових текстильних матеріалів і одягу. Використано функцію бажаності як один із об'єктивних критеріїв оцінки конкурентоспроможності текстильних одягових матеріалів.

Ключові слова: конкурентоспроможність продукції, текстильні матеріали і вироби, показник конкурентоспроможності, комплексний показник якості.

I.S. GALYK, B.D. SEMAK

Lviv Academy of Commerce

WAYS OF INCREASE OF DOMESTIC TEXTILE COMPETITIVENESS ON MARKETS

Abstract – Entering of Ukraine to WTO, Agreement about an association with the EU, preparation to the entry the EU require the full increase of products competitiveness of textile and light industry. On the basis of analysis of literary data and results of own researches it is necessary to discover and ground basic factors which determine the competitiveness of textile materials and clothes. Fabrics shirt, clothes-shirt and cloak setting were taken as the objects of researches. The methods of analytical and expert analysis of the systems have been used, and also methods of properties determination (research) of fabrics have been standardized. Basic criteria which form the complex (integral) index of competitiveness have been founded out during researches. The experimental researches results of competitiveness estimation of technical component with the use of desirability function are shown. The possibility of the use of complex index of the quality for the evaluation of competitiveness level of textile materials, worked out on the basis of desirability function have been shown.

Keywords: competitiveness of products, textile materials, index of competitiveness, complex index of quality.

Вступ

Вступ України до СОТ, Угода про асоціацію з ЄС, підготовка до вступу в ЄС вимагають не тільки суттєвого підвищення експортного потенціалу підприємств вітчизняної текстильної і легкої промисловості, але й передусім корінного підвищення конкурентоспроможності продукції підприємств цих галузей, яка поставляється на ринки. Все це вимагає детального вивчення чинників, які визначають конкурентоспроможність названої продукції на вітчизняному та зарубіжних ринках.

Постановка проблеми

Судячи з інформації в тлумачному словнику «Текстильні матеріали та вироби» [1], конкурентоспроможність – це найважливіша комплексна ринкова характеристика текстильного, як і будь-якого іншого товару, яка свідчить про його здатність бути проданим на конкретному ринку в певні терміни за наявності аналогічних товарів конкурентів.

Як відомо, конкурентоспроможність текстильного матеріалу чи виробу, як і любого іншого товару, – це відносне комплексне багатоаспектне поняття, що характеризує рівень його відповідності умовам ринку і конкретним вимогам споживачів не тільки за технічними, ціновими, естетичними, екологічними характеристиками, але й умовами їх реалізації на ринку (терміни постачання, канали збуту, сервіс, реклама та ін.). Окрім цього, до складу конкурентоспроможності названих товарів входять ще й затрати споживачів за доглядом за цими товарами в умовах їх експлуатації.

Слід підкреслити при цьому, що конкурентоспроможність конкретних видів текстильних матеріалів чи одягу з них на ринку можна визначити шляхом порівняння їх властивостей з властивостями товарів-аналогів. Причому кожний вид текстильного матеріалу чи фасон готового виробу визначається своїми критеріями. Більше того, критеріями для оцінювання конкурентоспроможності названих товарів можуть служити ті їх характеристики, які мають пряме відношення до задоволення конкретних потреб споживача в цих товарах [2, 3].

Конкурентоспроможність любого виду товару, як відомо, може оцінюватись різними типами суб'єктів – споживачами, виробниками, інвесторами, державою. При цьому споживачі оцінюють конкурентоспроможність товару з точки зору своїх потреб і повноти їх задоволення, виробники цих товарів її оцінюють з точки зору отримання суми прибутків від їх реалізації, інвестори при цьому оцінюють ефективність своїх вкладів у виробництво цих товарів, а держава оцінює конкурентоспроможність товару з точки зору оцінки рівня їх затребування та соціальної значимості.

Конкурентоспроможність товару може оцінюватись різноманітними методами (диференціальними, комплексними, змішаними) та з використанням різноманітних критеріїв (одиничних, групових, комплексних, узагальнених), а також безпосередньо споживачем цього товару на ринку [2, 3]. Разом з тим, оцінювання конкурентоспроможності товару споживачем безпосередньо на ринку не може бути повним і об'єктивним через недостатню його обізнаність із властивостями конкретного товару. Тому не випадково в практиці маркетингових і товарознавчих досліджень конкурентоспроможності товарів в основному користуються традиційними експертними методами.

Конкурентоспроможність любого виду товару на ринку – це його комплексна характеристика, яка

оцінюється споживачем цього товару одночасно за допомогою як технічних, так і економічних критеріїв. При цьому при визначенні споживачем на ринку, наприклад, рівня конкурентоспроможності вовняної пальтової тканини чи пошитого жіночого зимового пальто з неї як основні технічні критерії для оцінки цієї характеристики можуть служити:

- рівень якості та екологічної безпечності цих товарів;
- рівень художньо-естетичного оформлення тканини верху та оригінальності фасону цього пальто;
- відповідність вимогам сучасної моди як тканини верху, так і обраного фасону пальто;
- оригінальність фасону та відповідність вимогам моди хутряного коміра;
- оригінальність використаної фурнітури та інших оздоблень;
- рівень престижності та елітності на даному ринку, наявність чи відсутність аналогів.

Автором роботи [4] запропонована загальна схема оцінювання конкурентоспроможності продукції промислового підприємства, яка певною мірою, на нашу думку, може бути придатною і для оцінювання конкурентоспроможності вітчизняних товарів текстильної і легкої промисловості. Ця схема включає такі основні блоки:

- вивчення вітчизняного ринку (стан і загальна характеристика ринку);
- збір даних про конкурентів аналізованого ринку;
- попит потенційних споживачів товарів даного ринку;
- формування вимог до асортименту та якості товару, який підлягає оцінюванню конкурентоспроможності;
- оцінка вартості товару, оцінка ємності ринку та перспектив збуту товару;
- визначення цілей аналізу конкурентоспроможності товару;
- визначення переліку параметрів, необхідних для оцінки конкурентоспроможності товару;
- аналіз необхідної нормативної документації;
- визначення групового показника конкурентоспроможності товару за технічними параметрами;
- визначення групового показника конкурентоспроможності товару за економічними параметрами;
- розрахунок інтегрального показника товару;
- розрахунок конкурентоспроможності товару;
- формулювання заходів з метою підвищення конкурентоспроможності товару і оптимізації витрат.

Аналіз останніх досліджень і публікацій

Однією із основних причин тривалої кризи, яка нині спостерігається у вітчизняній текстильній і легкій промисловості, є низький рівень конкурентоспроможності їх продукції. Це, в свою чергу, обумовлено низкою причин. Назвемо основні з них:

- відсутність багатьох видів власної текстильної сировини та порівняно невисока її якість (це стосується передусім бавовни, вовни, деяких видів хімічних волокон, окремих класів синтетичних барвників та ін.);
- значна зношеність технологічного обладнання багатьох підприємств текстильної і легкої промисловості і відсутність коштів для його оновлення;
- низька платоспроможність населення.

У зв'язку з цим, пошук шляхів підвищення конкурентоспроможності товарів вітчизняної текстильної і легкої промисловості слід вважати одним із ефективних шляхів виходу цих галузей із затяжної кризи. Цим і слід пояснити появу в останні роки в періодичних виданнях значної кількості публікацій, присвячених пошуку шляхів підвищення конкурентоспроможності товарів текстильної і легкої промисловості та вдосконалення методів її оцінювання. Зупинимось на більш детальному аналізі деяких з них [5–8].

Автором роботи [5] на основі аналізу відомої "піраміди потреб" обґрунтована номенклатура критеріїв оцінювання конкурентоспроможності товару. Для цього він рекомендує, крім інтегрального показника якості, використовувати наступні критерії оцінки конкурентоспроможності товару – його привабливість, безпечність, новизну, оригінальність, соціальну адресність, інформованість. При цьому формування і класифікація критеріїв оцінки конкурентоспроможності товару повинні базуватись на таких трьох оцінках: вид задовольняємих потреб, призначення товару та кількість врахованих характеристик.

Автор роботи [6] розглядає якість нетканих текстильних матеріалів меблевого призначення як основу підвищення конкурентоспроможності вітчизняної меблевої продукції на вітчизняному та зарубіжному ринках. В роботі дана оцінка конкурентоспроможності перспективного асортименту нетканих матеріалів для оббивки меблів. Сформульовані вимоги до механічних і естетичних властивостей цих матеріалів. Розглянуто сучасні технології виробництва конкурентоспроможних видів нетканих матеріалів для потреб меблевої промисловості України.

Автором роботи [7] запропонована методика для кількісної оцінки конкурентоспроможності на прикладі тканин меблевого призначення. Особливість цієї методики полягає в тому, що вона враховує різноманітні вимоги споживачів меблевих товарів залежно від їх прибутків. Це, в свою чергу, дозволяє

регулювати конкурентоспроможність і ціни на дану продукцію. При цьому відповідно зростає для них і значимість якості продукції. Це дозволило визначити найбільш конкурентоспроможні види тканин для різних сегментів ринку.

Автором роботи [8] розглянуто шляхи підвищення конкурентоспроможності бавовняних текстильних матеріалів вітчизняного виробництва. Для досягнення цієї мети автор рекомендує застосування сучасних ресурсо- і енергозберігаючих технологій в обробному текстильному виробництві, а також використання більш ефективних обробних препаратів (барвників, апретів, текстильно-допоміжних сполук).

Мета роботи – на основі аналізу літературних даних і узагальнення результатів власних досліджень виявити та обґрунтувати ті ключові чинники, які визначають конкурентоспроможність одягових текстильних матеріалів і одягу на ринках.

Викладення основного матеріалу та його авторська трактовка

Як відомо, згідно з ДСТУ 3993-2000 "Товарознавство. Терміни та визначення" термін конкурентоспроможність товару відноситься до об'єкту товарознавства. Однак, в даному стандарті дається тільки визначення цієї характеристики товару замість класифікації та характеристики критеріїв її оцінювання, враховуючи популярність і поширення цієї характеристики на ринку. Тому, на нашу думку, в ДСТУ 3993-93 слід дати більш повну характеристику поняття "конкурентоспроможність товару".

Стосовно понять конкурентоспроможність текстильних матеріалів чи виробів, то ці поняття слід конкретизувати у відповідних стандартах, наприклад:

- ДСТУ 2201-93 Полотна текстильні. Види. Дефекти. Терміни та визначення;
- ДСТУ 3047-95 Тканини та вироби ткани поштучні. Класифікація та номенклатура показників якості;
- ДСТУ 3045-95 Полотна і вироби трикотажні, хутро штучне трикотажне. Класифікація та номенклатура показників якості.

Не дивлячись на те, що для визначення конкурентоспроможності товару в основному (до 70–80%) використовуються технічні (товарознавчі) критерії, а саме це поняття регламентується ДСТУ 3993-2000 як об'єкт товарознавства, автори деяких економічних періодичних видань [2–4] безпідставно відносять термін "конкурентоспроможність товару" до економічної категорії (комерційний чи маркетинговий показник), що вносить певну плутанину в характеристику цієї категорії.

Однак, на наш погляд, в нинішніх умовах, враховуючи ситуацію на вітчизняному та зарубіжному ринках продукції текстильної і легкої промисловості, виникає потреба не тільки в обґрунтованому товарознавчому визначенні поняття конкурентоспроможність товару, але й проведенні поглиблених комплексних досліджень конкурентоспроможності цих товарів, включаючи і розроблення більш досконалих методів її оцінювання у сфері виробництва та торгівлі.

Тепер зупинимось на більш детальному розгляді теоретико-методологічних засад формування та оцінювання конкурентоспроможності товарів вітчизняної текстильної і легкої промисловості, акцентуючи основну увагу на сучасній товарознавчій трактовці піднятих питань. При цьому досліджені об'єкти служили різні за способами виробництва, призначенням, будовою та обробкою текстильні матеріали і вироби, над оптимізацією асортименту, дослідженням властивостей, оцінкою якості, екологічною безпечністю та конкурентоспроможністю яких автори працюють тривалий час [9–12].

Спочатку на прикладі одягових текстильних матеріалів і одягу з них розглянемо загальну схему формування та оцінювання їх конкурентоспроможності, використовуючи для цього загальноприйняті підходи [4, 5] (рис. 1).

Розглядаючи наведену на рис. 1 схему формування та оцінювання конкурентоспроможності вітчизняного одягу, перш за все слід коротко зупинитись на особливостях вибору критеріїв її оцінювання для одягу різного цільового призначення, способів виробництва, умов експлуатації, вибору матеріалів верху, сезону та інших ознак.

Разом з тим, незалежно від виду одягу, його призначення та способу виробництва, загальновизначеними технічними критеріями оцінки його конкурентоспроможності, окрім рівня якості, гігієнічності та екологічної безпечності, завжди вважались: оригінальність волокнистого складу, будова та художньо-естетичне оформлення матеріалу верху, привабливість, оригінальність і відповідність моді фасону цього одягу. Серед економічних критеріїв оцінки конкурентоспроможності одягу, як правило, використовуються цінові показники та показники собівартості його виготовлення. Окрім цього, для окремих видів одягу критеріями його конкурентоспроможності, окрім названих, можуть служити такі показники якості текстильних матеріалів і виробів: довговічності пофарбувань і стійкості їх білості (для вибілених матеріалів), величини і стійкості ефектів формостійкості, біостійкості, водоопірності, вогнетривкості та інших [9, 10].

Наведемо деякі приклади розрахунку конкурентоспроможності текстильних одягових матеріалів різного цільового призначення за результатами наших досліджень [9–12].

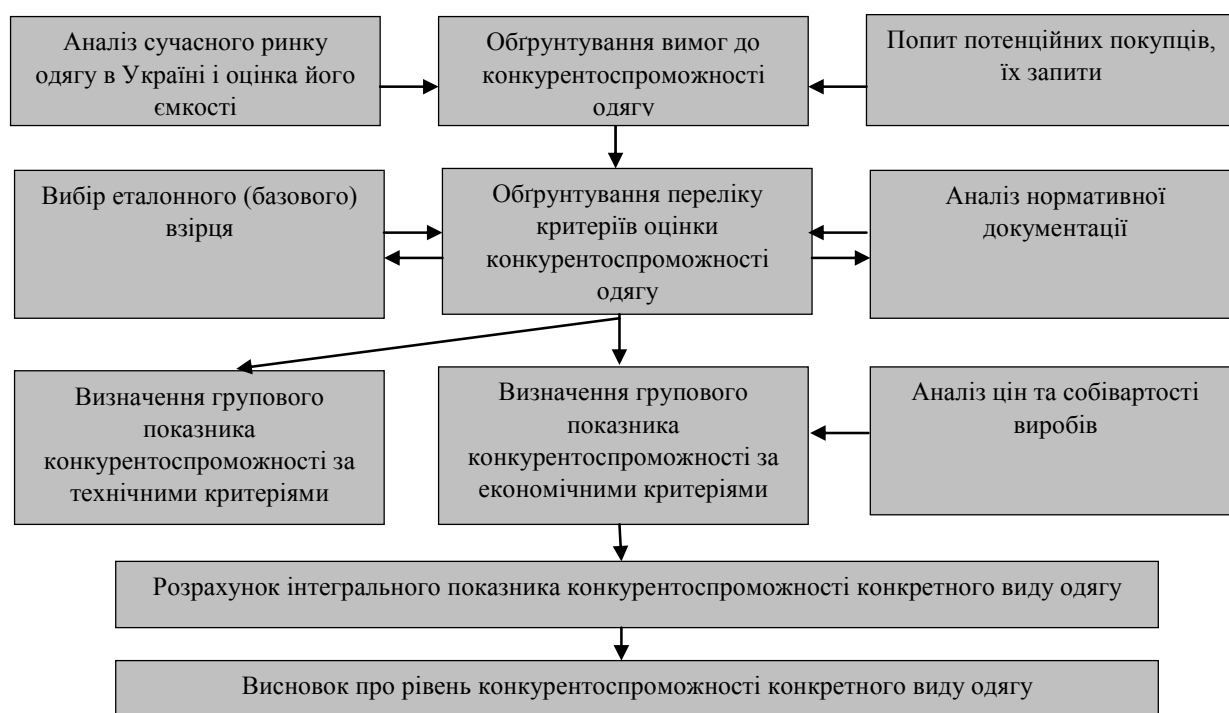

Рис. 1. Загальна схема формування та оцінювання конкурентоспроможності одягових текстильних матеріалів і одягу з них

1. Тканини сорочково-платтяні бавовняні виробництва Херсонського бавовняного комбінату [9]. Для прикладу в табл.1 наведені одиничні показники якості (розмірні/відносні показники бажаності) деяких артикулів названих тканин.

Таблиця 1

Показники якості платтяно-сорочкових бавовняних тканин

№ з/п	Перелік найбільш вагомих показників якості досліджуваних тканин	Назва тканин і значення показників якості			
		Тканина сорочкова "Нива"	Тканина сорочкова "Степова"	Тканина сорочкова "Поплін"	Тканина платтяно-сорочкова "Херсонка"
1	Гігроскопічність, Г, %	10,90/0,84	9,24/0,75	10,40/0,82	10,00/0,80
2	Повітропроникність, Пн, $\text{дм}^3/(\text{м}^2 \cdot \text{с})$	322/0,53	238/0,46	330/0,54	690/0,78
3	Паропроникність, Пп, $\text{мг}/(\text{см}^2 \cdot \text{с})$	1,14/0,60	1,02/0,55	0,99/0,34	1,02/0,55
4	Тривалість висихання, Тв, хв.	20/0,63	21/0,59	22/0,37	34/0,24
5	Стійкість до прання, Сп, число прань	64/0,92	52/0,83	66/0,94	28/0,34
6	Зміна лінійних розмірів після прання, %	1,4/0,81	0,88/0,84	1,2/0,82	2,0/0,76
7	Незмінальність, град. (сумарно)	253/0,75	242/0,72	247/0,73	233/0,70
8	Жорсткість при згині, Ж, $\text{мН} \cdot \text{см}^2$	2,6/0,75	3,3/0,69	4,2/0,60	3,8/0,64
9	Комплексний показник якості, К	0,82	0,65	0,68	0,57
10	Градації якості	"відмінно"	"добре"	"добре"	"задовільно"

Як видно з аналізу даних табл. 1, числові значення комплексного показника бажаності для досліджуваних варіантів бавовняних сорочково-платтяних тканин знаходяться в межах 0,82-0,57, тобто знаходяться в межах градації "відмінно" ($K > 0,80$) і градації "задовільно" ($K < 0,63$), що підтверджує необхідність подальшої оптимізації параметрів будови і способів оброблення досліджуваних тканин. З іншого боку, використовуючи комплексний показник функції бажаності, як узагальнений критерій конкурентоспроможності названих тканин, за допомогою цього показника ми можемо визначити не тільки рівень їх конкурентоспроможності, але й за допомогою одиничного показника функції бажаності для кожної конкретної тканини виявити її найбільш вразливі ланки. Так, наприклад, для тканини "Нива" (градація "відмінно") це буде показник повітропроникності (0,53), а для тканини "Херсонка" – час висихання (0,24). Виявлення відзначених недоліків дозволяє уявити причини їх появи та шляхи усунення.

2. Окрім використання комплексного показника функції бажаності як критерію для оцінки конкурентоспроможності бавовняних сорочково-платтяних тканин (табл. 1), цей критерій було нами

використано і для оцінки конкурентоспроможності перспективного асортименту поліефірно-бавовняних плащових тканин [9, 10]. Отримані результати досліджень наведені в табл. 2.

Таблиця 2

Вплив компонентного складу і обробки поліефірно-бавовняних плащових тканин на формування показників їх якості, придатних для визначення конкурентоспроможності цих тканин

№ з/п	Назва показника якості	Розмірність	Абсолютні значення показника/показник бажаності								
			Шифри варіантів тканин:								
			1-Г	1-П	1-Х	2-Г	2-П	2-Х	5-Г	5-П	5-Х
1	Стійкість гідрофобного ефекту до прання/хімічного чищення	циклів	9/ 0,75	6/ 0,56	4/ 0,39	9/ 0,75	6/ 0,56	4/ 0,39	8/ 0,69	7/ 0,63	4/ 0,39
2	Атмосферостійкість	циклів	160/ 0,95	174/ 0,97	158/ 0,94	133/ 0,91	129/ 0,90	124/ 0,89	109/ 0,84	114/ 0,86	88/ 0,74
3	Незмінальність (сумарно)	град.	270/ 0,80	255/ 0,76	299/ 0,77	247/ 0,73	233/ 0,69	238/ 0,71	174/ 0,48	161/ 0,42	169/ 0,47
4	Зміна лінійних розмірів	%	0,2/ 0,87	0,3/ 0,87	0,2/ 0,87	1,1/ 0,82	1,8/ 0,78	1,0/ 0,83	2,5/ 0,71	4,5/ 0,50	1,3/ 0,81
5	Сумарний тепловий опір	м ² ·К/ Вт	0,018 / 0,49	0,018/ 0,49	0,018/ 0,49	0,017/ 0,47	0,017/ 0,47	0,01 7/0,4 7	0,01 6/0,4 3	0,01 6/0,4 3	0,01 6/0,4 3
6	Стійкість до стирання	тис. цикл.	10,9/ 0,2	11,1/ 0,83	10,1/ 0,80	8,1/ 0,70	8,2/ 0,71	7,3/ 0,66	3,9/ 0,45	3,8/ 0,43	2,8/ 0,36
7	Стійкість забарвлення до сухого і мокрого тертя	один. ΔE	2,8/ 0,75	2,8/ 0,75	2,8/ 0,75	2,8/ 0,75	2,8/ 0,75	2,8/ 0,75	2,8/ 0,75	2,8/ 0,75	2,8/ 0,75
8	Стійкість забарвлення до світло-погоди	ΔE	12,0/ 0,52	12,5/ 0,50	6,5/ 0,69	10,3/ 0,57	10,4/ 0,57	7,8/0 ,66	9,5/0 ,61	10,0/ 0,58	10,0/ 0,58
	Комплексний показник якості, К		0,77	0,66	0,71	0,73	0,67	0,63	0,63	0,57	0,53

Примітка: варіант тканин: 1 – тканина з вмістом 100% поліефірного волокна; 2 – з вмістом 67% поліефірного і 33% бавовняного; 5 – 100% бавовняного. Шифр оброблення: Г – оброблення ГКР-94; П – оброблення ПНЗом; Х – хромоланом.

На основі аналізу даних табл.2 можна зробити висновок, що за комплексним показником якості, а відповідно і рівнем конкурентоспроможності найбільш конкурентними виявились:

- чистополіефірна плащова тканина з обробкою ГКР-94 (вар. 1-Г);
- поліефірно-бавовняна плащова тканина з обробкою ГКР-94 (67% поліефірного і 33% бавовняного волокна) (вар. 2-Г);
- чистополіефірна плащова тканина з обробкою хромоланом (вар. 1-Х).

Комплексний показник якості для названих варіантів складає відповідно 0,77; 0,73 і 0,71. Всі вони за градацією якості наближаються до градації "відмінно" ($K > 0,80$).

Чистобавовняні плащові тканини за всіма одиничними і комплексними показниками якості (вар. 5-Г, 5-П, 5-Х) значно поступаються чистополіефірним і поліефірно-бавовняним тканинам і оцінюються: вар. 5-Г градацією "добре" (0,63), а вар. 5-П і 5-Х – градацією "задовільно". Відповідно значення К складають 0,58 і 0,53.

Висновки

1. Обґрунтована доцільність поглиблення та розширення товарознавчих досліджень, пов'язаних із формуванням та оцінюванням конкурентоспроможності текстильних одягових матеріалів і одягу з них. При цьому першочергово увагу слід приділити товарам експортного призначення.

2. Вивчена можливість використання для кількісного оцінювання рівня конкурентоспроможності одягових текстильних матеріалів комплексного показника їх якості, розрахованого на основі функції бажаності.

3. Запропоновано розширити номенклатуру критеріїв оцінки конкурентоспроможності текстильних одягових матеріалів за рахунок наступних показників цих матеріалів: атмосферостійкості, гігієнічності, екологічної безпечності, пілінгуємості, стійкості пофарбувань.

В основу методики визначення конкурентоспроможності екологобезпечних видів текстильних

матеріалів і виробів (екотекстилю), на нашу думку, окрім використання традиційних показників їх якості та економічної доцільності їх виробництва, обов'язково слід використати ті показники, які регламентовані в міжнародному екологічному стандарті Екотекс-100 і гармонізовані з ним ДСТУ 4239-2003 [11, 12], а саме:

- вміст формальдегіду;
- залишки важких металів, що здатні до екстрагування;
- вміст пестицидів;
- вміст пентахлорфенолу;
- вміст азобарвників канцерогенних марок;
- вміст хлорорганічних носіїв;
- стійкість пофарбувань.

Література

1. Галик І.С. Текстильні матеріали та вироби : тлумачний словник / І.С. Галик, Б.Д. Семак. – Львів : Видавництво Львівської комерційної академії, 2010. – 224 с.
2. Конкурентоздатність товару як вирішальний фактор його комерційного успіху [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://osvita.ua/vnz/reports/econom-pidr/22175/>.
3. Мельникова О.О. Комплексний метод оцінки конкурентоспроможності продукції підприємства [Електронний ресурс] / О.О. Мельникова, О.П. Кавтиш // Ефективна економіка. – Режим доступу : <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=18z=3000>.
4. Циганок О.О. Загальна схема оцінки конкурентоспроможності продукції: теоретичний та методологічний аспект / О.О. Циганок // Економіка промисловості. – 2009. – № 1. – С. 148–156.
5. Лифиц Й. Характеристика критерієв конкурентоспособности товаров и услуг / Й. Лифиц // Товари і ринки. – 2008. – № 1. – С. 15–23.
6. Олійник Г.С. Якість як основа конкурентоздатності нетканих текстильних матеріалів для меблевої промисловості / Г.С. Олійник // Вісник Хмельницького національного університету. – 2014. – № 3. – С. 247–253.
7. Власова Е.Н. Количественная оценка конкурентоспособности текстильных изделий / Е.Н. Власова // Технология текстильной промышленности. – 2012. – № 2(338). – С. 20–23.
8. Міневич Г.Я. Шляхи підвищення конкурентоспроможності вітчизняних бавовняних текстильних матеріалів / Г.Я. Міневич // Товарознавчий вісник : збірник наукових праць. – Випуск 6. – Луцьк : ЛНТУ, 2013. – С. 80–84.
9. Комплексная оценка качества текстильных материалов / А.Е. Чайковская, Л.В. Полищук, И.С. Галик, Б.Д. Семак. – К. : Тэхника, 1989. – 254 с.
10. Оптимизация ассортимента и качества текстильных материалов / И.С. Галик, Д.И. Козьмич, Б.Д. Семак, И.И. Шийко. – К. : Тэхника, 1991. – 174 с.
11. Галик І.С. Екологічна безпека та біостійкість текстильних матеріалів : монографія / І.С. Галик, О.Б. Концевич, Б.Д. Семак. – Львів : Видавництво Львівської комерційної академії, 2006. – 232 с.
12. Галик І.С. Проблеми формування та оцінювання екологічної безпечності текстилю : [монографія] / І.С. Галик, Б.Д. Семак. – Львів : Видавництво Львівської комерційної академії, 2014. – 488 с.

References

1. Halyk I.S. Tekstyl'ni materialy ta vyroby: tлумачnyy slovnyk / I.S. Halyk, B.D. Semak. – L'viv: Vydavnytstvo L'vivs'koyi komertsyynoyi akademiyi, 2010. – 224 s.
2. Konkurentozdatnist' tovaru yak vyrishal'nyy faktor yoho komertsyynoho uspihku. <http://osvita.ua/vnz/reports/econom-pidr/22175/>.
3. Mel'nykova O.O. Kompleksnyy metod otsinky konkurentnospromozhnosti produktsiyi pidpryyemstva / O.O. Mel'nykova, O.P. Kavtysh // Efektyvna ekonomika. <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=18z=3000>.
4. Tsyhanok O.O. Zahal'na skhema otsinky konkurentnospromozhnosti produktsiyi: teoretychnyy ta metodolohichnyy aspekt / O.O. Tsyhanok // Ekonomika promyslovosti. – 2009. – 1. – S.148-156.
5. Lyfyts Y. Kharakterystyka kryteryev konkurentosposobnosti tovarov y usluh / Y. Lyfyts // Tovary i rynky. – 2008. – 1. – S.15-23.
6. Oliynyk H.S. Yakist' yak osnova konkurentozdatnosti netkanykh tekstyl'nykh materialiv dlya meblevoyi promyslovosti / H.S.Oliynyk // Visnyk Khmel'nyts'koho natsional'noho universytetu. – 2014. – 3. – S.247-253.
7. Vlasova E.N. Kolychestvennaya otsenka konkurentosposobnosti tekstyl'nykh yzdelyy / E.N. Vlasova // Tekhnolohyya tekstyl'noy promyshlennosti. – 2012. – 2(338). – S.20-23.
8. Minevych H.Ya. Shlyakhy pidvyshchennya konkurentospromozhnosti vitchyznyanykh bavovnyanykh tekstyl'nykh materialiv / H.Ya. Minevych // Товарознавчyy visnyk: Zbirnyk naukovykh prats'. – Vypusk 6. – Luts'k: LNTU, 2013. – S.80-84.
9. Kompleksnaya otsenka kachestva tekstyl'nykh materyalov / A.E. Chaykovskaya, L.V. Polyshchuk, Y.S. Halyk, B.D. Semak. – K.: Tekhnika, 1989. – 254s.
10. Optymyzatsyya assortymenta y kachestva tekstyl'nykh materyalov / Y.S. Halyk, D.Y. Koz'mych, B.D. Semak, Y.Y. Shyyko. – K.: Tekhnika, 1991. – 174s.
11. Halyk I.S. Ekolohichna bezpeka ta biostyikist' testyl'nykh materialiv. Monohrafiya / I.S. Halyk, O.B. Kontsevykh, B.D. Semak. – L'viv: Vydavnytstvo L'vivs'koyi komertsyynoyi akademiyi. – 2006. – 232 s.
12. Halyk I.S. Problemy formuvannya ta otsinyuvannya ekolohichnoyi bezpechnosti tekstylyu [monohrafiya] / I.S. Halyk, B.D. Semak. – L'viv: Vydavnytstvo L'vivs'koyi komertsyynoyi akademiyi, 2014. – 488s.

Рецензія/Peer review : 26.2.2015 р.

Надрукована/Printed : 15.4.2015 р.

Рецензент: д.т.н., професор Доманцевич Н.І.